

รายงานการวิจัย

ระหัดวิดน้ำลำตะคอง:
สัญศาสตร์ของเทคโนโลยีพลังน้ำพื้นบ้าน
(The Lam Takhong Water Wheel:
The Semiotics of a Traditional Hydropower Technology)

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจาก
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

ผลงานวิจัยเป็นความรับผิดชอบของหัวหน้าโครงการวิจัยแต่เพียงผู้เดียว

บทคัดย่อ

งานวิจัยชิ้นนี้เป็นการนำเสนอผลการศึกษาเชิงชาติพันธุ์วรรณาเกี่ยวกับวัฒนธรรมระหัดวิดน้ำแห่งลุ่มน้ำลำตะคอง คณะผู้วิจัยใช้เวลาระหว่าง พ.ศ. 2542-2545 ในการศึกษาภาคสนามเกี่ยวกับสถานการณ์ของระหัดวิดน้ำ ซึ่งเป็นเทคโนโลยีพลังน้ำพื้นบ้านที่สำคัญที่สุดของชุมชนเกษตรกรรมสองฝั่งลำตะคองในเขตอำเภอปากช่อง สีคิ้ว สูงเนิน จักราช และเมืองนครราชสีมา คณะผู้วิจัย “อ่านวิเคราะห์และตีความ” ปรากฏการณ์ระหัดวิดน้ำแห่งลำตะคองโดยอาศัยกรอบแนวคิดทฤษฎีสัญศาสตร์ แล้วนำเสนอว่า ระหัดวิดน้ำในฐานะที่เป็นสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่ลื่นไหลและกินความหมายที่ครอบคลุมวิถีชีวิตและชุมชนลุ่มน้ำลำตะคองที่หลากหลาย เป็นตัวอย่างสำคัญของการต่อรองและต่อสู้ดิ้นรนเพื่อนิยามการพัฒนาหรือการจัดการทรัพยากรลุ่มน้ำที่ชาวบ้าน เกษตรกรรายย่อย และคนธรรมดาสามัญถูกเบียดขับให้กลายเป็นคนจนหรือคนชายขอบ ระหัดวิดน้ำที่ครั้งหนึ่งเคยมีบทบาทสำคัญต่อวิถีชีวิตของชาวนาจึงเป็นเทคโนโลยีที่คขวางการพัฒนาทรัพยากร และต้องกลายร่างเป็นสัญลักษณ์แห่งมายาคติของสินค้าสมัยใหม่ที่หลุดลอยไปจากรากฐานเดิมของชุมชนอย่างสิ้นเชิง

Abstract

This is a semiotic analysis of Lam Takhong Water Wheel; a traditional hydropower technology, which had been widely adopted in the Lam Takhong river basin in Northeastern Thailand and elsewhere until three or four decades ago. The authors carried out this ethnographic study in the areas of Chakkarat, Muang, Pak Chong, Si Khiew, and Sung Noen Districts, Nakhon Ratchasima Province in separated periods between 1999 and 2002. Reading the water wheel as a fluid cultural sign, it is argued that the water wheel has become both persisting and vanishing traditional technology for water resource management in the eyes of local villagers and governmental agencies (i.e., Department of Irrigation). It represents the mythologization of a traditional hydropower device in the rapid urbanization and modernization of local culture and economy in contemporary Thailand.